

Iulian Bocai

Ciudata și înduioșătoarea viață a lui Priță Barsacu

Bildungsnovella

1. Cum s-a născut Prită Barsacu și-n ce fel era familia lui

Prită Barsacu avea treișpe ani când era cât pe-aci să moară, tras peste copastia bărcii de prostovolul pe care încercase să-l scoată din apă înainte de răsăritul soarelui. După el erau cât pe-aci să mai rămână taică-său, doi frați, mamă-sa — Lenuța — care înnebunise și pe care o țineau în curte, deși mai reușea din când în când să dea drugul de sus al porții laoparte și să alerge pe strada pietruită, fără să zică nimic, dar rânjind din când în când la oameni cu cele două măsele, trei dinți și-un canin care-i mai rămăsese în gură. Nu avea niciun ban — dar asta era de înțeles, fiindcă nimeni nu avea niciun ban —, așa că, ori de-ar fi vrut să-i fure, ori să-i împrumute, n-aveau de la cine. Toată strada Bricegarilor era o stradă de sărăcani și dincolo de ea, într-o parte, era

numai câmpul — pe care își făceau veacul circa trei sute de șoareci-de-câmp, vreo zece dihori cu familiile lor, mereu înfometati, un număr indistinct de guguștiuci muți, câțiva șerpi — pe care Priță nu putuse să-i numere, fiindcă Stancăi, partenera lui de numărat animale, îi era frică de șerpi și fugea acasă de câte ori vedea vreunul — și, calculaseră ei, cam două sute treispatru de mii cinci sute șaptezeci și șase de râme, aproape la fel de multe urechelnițe și o cantitate de gânganii mai mici decât urechelnițele și muștele, pe care nu le știau după nume, dar hotărâseră să le măsoare în biotone. Șapte biotone de gânganii. Dincolo de câmp erau corturile țiganilor, oamenii Stancăi, care nu știau să numere, dar care aveau câini dresați să prindă dihori și să-i aducă înapoi la corturi, chiar lângă vatra unde urmau să fie sfârtecați, jupuiți, frecați bine cu apă sărată și băgați la oală.

Dincoace de strada Bricegarilor, spre vale, curgea râul unde Priță Barsacu fusese aproape să-și dea sufletul pentru un kil de reginuțe, cărășei, bibani dungați și câțiva mormoloci. În noaptea cu pricina dăduseră drumul la turbine și apa trăgea mai tare ca-n alte dăți. Când mamă-sa era încă

în toate mințile, nu trecea săptămână în care să nu spună vreo poveste despre toți băieții și fetele înghițite de ape, din care nu se mai găseau mai apoi decât nasturii, unghiile false și tălpile de cauciuc ale papucilor sau vreun petic de haină spălăcită, pentru că în rest îi măcinau turbinele cu oase cu tot, ca să le preschimbe biografiile în energie electrică. Ori îi găseai umflați la față și mâncați de raci prin ecluze, prinși în vreo dreavă sau balansați lent de valurile care se izbeau de pereții de beton. Înecul, o cita ea pe mamă-sa — Filoana —, e soarta sărăcanilor.

Vedeți deci că Prită avea toate motivele nu numai să se teamă, ci chiar să fie înspăimântat de-a dreptul când, văzând că nu mai poate ține prostovolul cu amândouă mâinile și calculând în mintea lui că nici nu se mai poate redresa, și-a zărit fața în oglinda apei, lângă reflecția tulbure și elongată a lunii. Prin cine știe ce ironie a memoriei, atunci i-a trecut prin minte povestea poetului chinez despre care spunea Eusebiu Camilar că murise când, beat fiind, s-a aplecat peste marginea plutei să ridice în căușul palmei imaginea reflectată în apă a astrului cel mare. Și bâldâbâc, umflat de

alcool, s-a dus la fund chinezul, așa cum avea să se ducă și el acum, murind o moarte infinit mai puțin poetică. Dacă a transpirat atunci de panică, n-avea de unde s-o știe — căci apa s-a năpustit asupra lui din toate părțile, urmată la scurt timp de un alt diluviu, mental, când începuseră să i se reverse în cap toate fețele celor despre care auzise de-a lungul timpului că-și dăduseră duhul în apele râului. Cu doi ani înainte, două surori alunecaseră pe mușchiul de pe dalele digului, una încercând s-o salveze pe cealaltă, și n-au mai ieșit la suprafață. Le-au găsit două zile mai târziu, vineții, cu tălpile și gambele crestate adânc de valvele scoicilor care se prindeau de mal și cu viermi de apă dulce în creștături. Un băiat de-o seamă cu frate-său cel mare murise pentru că sărise încins în apa rece de primăvară. Altuia i se pusese cârcel la picior când era în larg și nu se mai putuse întoarce la mal. Acum el, Priță, răsturnat de pești răpitori. De-a lungul malului, din satul vecin până la hidrocentrală erau vreo doisprezece cruci, majoritatea improvizate din metale, lemne, uluci; una era din piatră, dar nici ea n-avea nume. Căzut sub apă și pe jumătate înecat de frică, Priță își aduse aminte de toate și

rememoră poveștile de înec cu acea luciditate potolită pe care ți-o dă certitudinea că urmează să ți se întâmple ceva ireversibil.

Când s-a născut Priță n-a știut nimeni; toată strada era în păduricea din spatele semeteului¹, cu lopeți și sape, pregătindu-se să facă șanțuri pentru inundații. Mama lui Priță era acasă și dormea lângă sobă, cu burta până la gură, râzând în somn, deja știrbă, dar încă întreagă la minte. Dintre ceilalți doi băieți ai ei, pe care-i făcuse de foarte tânără, unul lucra la brutărie și altul stătea pe acasă și încerca să-și deschidă o afacere de făcut paturi, descurajat intermitent de taică-său, Marian, care calculase că pe Bricegari și în satul mare să fi fost vreo trei familii care să vrea în fiecare an un pat ca să-l dea copiilor la nuntă, pat pe care îl comandau din timp la fabrica de mobilă din oraș, motiv pentru care își puneau hainele lor bune, espadrilele și testemelele, ca să prindă cu noaptea în cap autobuzul de 6 dimineața, unde se înghesuiau gregar lângă cele câteva zeci de muncitori la conserve, vagoane ori tricotaje. Tatăl lui Priță, fiind un bărbat al cuvintelor puține, nu făcea tot

---

¹ SMT (abr.) — Stațiunea de Mașini și Tractoare.

acest ocol explicativ, dar se rezuma să remarce doar, cu un talent proverbial pentru brevitare:

— Faci tu paturi o pulă.

Și-și vedea de ale lui.

Se întâmpla să fie și zile în care era mai prostdispus și atunci poate că-și admonesta copilul ceva mai în detaliu. Îi spunea că fratele Stancu face muncă de femeie și se umple de făină până la coaie ca să-i țină pe toți să nu moară de foame și că el nu face decât să stea cu mâna-n cur și să aștepte să-i plouă-n gură. Spunea „paturi” de mai multe ori, câteodată de trei, patru ori la rând: paturi, paturi, paturi, paturi. Repeta des și „când ți-am spus eu” și, dacă suferea temporar de acea boală a sărăcanilor căreia pe Bricegari i se spunea „cherchelire”, atunci înjurăturilor li se adăuga și o furie oarbă care răsuna seara peste acoperișurile de țiglă maronie până la cazemata de chirpici a șefului de post, bătrânul Vicu. Bătrânul polițist, care de obicei își petrecea ultimele ore de serviciu în odaia secretarei, cu ferestrele deschise la perete și dezbrăcat de cămașa albastră de milițian, observa de fiecare dată același lucru:

— Iar s-a luat Barsacu.

La care secretara chițăia, scuturând stropi de transpirație de pe colăceii din jurul bărbiei.

Lui Marian Barsacu nu-i trebuiau multe motive să se ia. Nu-i trebuia de fapt niciunul, dar uneori, când bea îndeajuns cât să devină melancolic fără să fie violent și prindea ori o frântură de conversație despre lucrurile serioase ale vieții, ori un vers dezolant de muzică populară, făcea ochii mari de parcă atunci, pe moment, l-ar fi ajuns din urmă întreaga amploare apăsătoare a existenței lui irosite și, pentru câteva minute, regreta cu sinceritate că se născuse. Toată această durere se regăsea mai târziu în lucrurile oribile pe care i le spunea lui fiu-său ăl mic, pe care-l chema la fel ca pe el, lucruri pe care, de altfel, de cele mai multe ori Marian Jr. le merita. Fiindcă Marian Jr. spunea că face paturi, dar își petrecea mai toate zilele pe la corturile țiganilor de dincolo de câmp, stând de vorbă cu Alin Țiganu și cu mă-sa, Rodica, cea mai mare femeie din sat, de obicei peste o cafea rece făcută la foc de uluci, mai dulce ca mierea.

Marian îl cunoscuse pe Median, un copil de-al Rodicăi, când făcuse prima dată închisoare la Balș, după ce-i spărsese

capul lui Ion ale Pișteea, de-atunci Ion Chiormanul, pentru că sârmanul se lăudase prea mult într-o seară la bar la Ghițulan cu câte roșii vânduse în țară. Fericirea altora are mereu ceva dizgrațios și nesuferit, mai ales când și-o afișează ostentativ, și acest adevăr l-a băgat pe Marian Jr. la închisoare pentru prima dată. Nemaisuportând să-l audă spunând:

— Barsacule, am vândut trei tone, tată, trei tone...

...și să-l vadă ridicând trei degete în aer de câte ori o spunea, Marian, care moștenise de la taică-său și firea mânioasă, și lipsa de tact, a luat o bilă de biliard și i-a dat cu ea în cap de la mică distanță, în timp ce încă o ținea în căușul palmei, crăpându-i craniul într-o parte a creștetului și împingând câteva bucăți mici de os suficient de jos cât să-l lase pe Ion fără vedere în ochiul stâng și să-l culce la pământ, inconștient. Marian nu și-a dat seama imediat, deresponsabilizat de alcool, că ar fi făcut ceva din cale-afară, dar cum în ora care a durat până să-l aducă cineva pe Vicu de-acasă bărbații din bar îi tot urlaseră în ureche că o să-l închidă pentru ce făcuse, s-a trezit suficient cât să poată ajunge la câmpul din spatele Bricegarilor și

să se ascundă într-un șanț năpădit de borz și orceag sălbatic, unde Vicu l-a și găsit a doua zi dimineța, tremurând ca un câine.

— Ce-ai făcut, Mariane? i-a zis, milos cum era întotdeauna, și asta a fost tot.

Și dacă ar fi încercat să fugă, n-ar fi putut, dar n-a încercat.

Într-o săptămână a venit procurorul de la oraș și Marian a primit doi ani și jumătate la Balș, unde și-a petrecut timpul greblând pajiști pe care nu creștea nimic și lucrând vreun an jumate într-un atelier de tâmplărie, la făcut de paturi. Când s-a întors acasă, la nouășpe ani jumate, Lenuța îl născuse deja pe Prită de vreo șase luni; începuseră să-l mănânce gingiile și, prima oară când l-a văzut, stătea într-o căpistere veche, cu fața la tavan și molfăind din fașa în care se chinuia mă-sa să-l țină drept. N-a zis mare lucru când l-a văzut, dar a întrebat:

— De ce n-are și copilul un pătuț? Lasă că-i facem noi unul.

Și nici n-a așteptat să audă lumea că s-a întors, că a început să umble prin vecini și pe la țigani după chereștea, uluci vechi, aracet și cuie, pe care le-a aruncat la grămadă în mijlocul curții, sub o boltă. A curățat mai întâi lemnul mâncat, a frecat cuiele

de rugină în niște motorină și în două zile a făcut un pat de copii pe care mă-sa nu mai contenea să-l laude. Ba chiar, taică-său, după ce-l ignorase vreo două zile, s-a tras mai aproape de pătuț într-o seară și l-a privit pe la încheieturi, plimbându-și mâinile pe îndoitura lemnului înnegrit.

— Așa, tată, ai și tu pătuț acum!

...și auzindu-l, Marian cel mic a știut atunci că vrea să facă paturi. Stancu, frate-său, venise din armată, se angajase să frământa coca la brutărie și se și însurase cu o fată de prin Cilieni, care terminase opt clase. Pe Marian nu-l mirase să audă detaliile acestei biografii cumiți — de când se știa, oriunde-l vedeau femeile pe Stancu, îi ziceau când *ochi frumoși*, când *Stăncuțu*, când *guriță*, când *băiatul mării*, deși multe nici nu-l cunoșteau, și Marian știuse dintotdeauna că frate-său cel mare era și mai frumos, și mai capabil. Și poate un observator superficial, văzându-i cum se încaieră cu furie din vreo prostie, ar fi spus că ăsta era motiv de mare gelozie, deși singurul lucru care-l oftica pe Marian și care-l ținea la respect era tocmai că nu putuse niciodată să-l bată. Căci, vedeți, Marian Barsacu era o fire simplă: îi plăcea să stea cu bărbații și să

audă povești despre bătăi. Avusese câteva momente de slăbiciune în viață, momente în care echilibrul animalic al temperamentului lui fusese dat peste cap — unul fusese când îl văzuse pe Priță dormind în prag în chiar pătuțul făcut de el și-i dăduseră lacrimile —, dar ele nu durau și tot ce-l tulbura era ușor resorbit în acea indiferență limpede cu care accepta tot ce i se întâmpla și tot ce făcea el să li se întâmple altora. Însă întotdeauna îi păruse rău că nu fusese acasă când se născuse frate-său ăl mic, pe care, de câte ori îl vedea dând semne de inteligență precoce, îl lăuda de față cu toată lumea:

— Așa, să n-ajungi ca neantu' sau ca Stancu Brutaru'. Țsta o să ne scoată pe toți din sărăcie, zicea către mă-sa, pe care o mă-sura din ochi să vadă dacă e în toane bune și o ruga să-i povestească cum se născuse băiatul.

Și Lenuța începea atunci să-i toarne o minciună prelucrată în povestiri repetate, în care — dac-ai fi fost mai deștept decât Marian — ai fi putut încă de pe-atunci ghici semnele nebuniei viitoare: păi, parcă s-ar fi deschis cerurile peste lume și-au început furtunile, ploile și căldurile pripite, plopii au început dintr-odată să se scuture de puf